

După o relativă întârziere, ultimul volum al „Revistei de Istorie Socială”, XIII–XV (2008–2010), apărut la Iași în 2011, în condiții grafice excelente, se remarcă prin noutatea și diversitatea temelor abordate. Volumul, așa cum este conceput de grupul de coordonatori, este împărțit în două secțiuni. Prima secțiune cuprinde comunicările propriu-zise ale participanților la colocviul organizat de Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta” și Facultatea de Istorie din Iași, din 13 octombrie 2009, având ca punct comun lumea animalelor. Secțiunea a doua este rezervată unor probleme de istorie socială cu teme foarte incitante: romanitatea sud-dunăreană, identități și genealogii, cultură și mentalități etc.

Într-un prim studiu, Maria Magdalena Székely ne povestește argumentat despre rostul și însemnătatea animalelor în viața oamenilor de altădată din spațiul românesc, dar și despre imaginarul animalier. Legat de acest ultim aspect, aflăm că „în veacurile trecute, ca și astăzi, unele animale erau socotite bune, iar altele, rele, unele aveau însușiri pozitive, altele negative”, și că anumite „calități și defecte ale omului erau atribuite animalelor, după cum trăsături ale acestora din urmă serveau la caracterizarea anumitor indivizi”. Așadar, o încercare reușită asupra unui subiect interesant (și atât de inedit în istoriografia românească!), acela privind coabitarea om-animal. Tot legat de imaginarul animalier, alte trei studii ne-au reținut atenția. Este vorba de *Simboluri și embleme: reprezentări animaliere în miniatura brâncovenească*, semnat Violeta Barbu, de studiul lui Ștefan S. Gorovei, *Animalele țărilor Moldovei. Variațiuni istorice*, și de cel al lui Sorin Iftimi, *Animalele în heraldica boierească din Moldova (secolele XIV–XVIII)*. Un studiu mai aplicat aparține lui Bogdan Crețu și relevă cazul „nevăstuicii adulterine”, formulă sub care o descoperim pe Ana Codreanu, prea frumoasa fiică a spătarului Dediu Codreanu.

Modul cum sunt utilizate animalele în cultura materială a Moldovei medievale ne este semnalat de studiul Luminiței Bejenaru. Cu informații precise și numeroase, extrase din sursele vremii, autoarea trece în revistă relațiile dintre om și animal în trecut și evoluția lor în timp. La final, cititorul descoperă că în procesul de evoluție a comunităților umane un rol determinant l-a jucat fauna înconjurătoare. Problematika semnificației scenelor și imaginilor cu animale de pe pridvorul de nord al bisericii de la mănăstirea Sucevița constituie esența studiului semnat de Cătălina Velculescu și Ileana Stănculescu. În fine, Ciprian Firea ne propune să zăbovim puțin în preajma câtorva reprezentări iconografice animaliere de pe polipticul din Sighișoara. Curiozitatea și ideea fixă a „studiului” sunt filtrele esențiale prin care autorul caută contactul cu lumea animală.

În partea a doua a volumului, pagini consistente sunt dedicate discuției pe tema romanității sud-dunărene. Într-un studiu interesant, autorii, Ela Cosma, Călin Felezeu, Dan Ruscu, Ligia Ruscu, Tudor Sălăgean, ne propun să medităm asupra „evoluției istorice a romanității sud-dunărene și a specificului propriu acesteia, ca identitate etnică și culturală distinctă, întemeiată pe o moștenire europeană străveche și așezată în paradigme europene”. Asistăm în fond la un episod de reconstituire a evoluției istorice a comunităților aparținând romanității sud-dunărene. Studii aparte sunt consacrate diverselor comunități românești: românii din Banatul de Vest (Mircea Măran și Rodica Almăjan), aromânii din Serbia (Svetlana Nikolin), vlahii din nordul Peninsulei Balcanice (Ela Cosma). Alte studii pun în discuție probleme ce țin de genealogia unor familii de boieri cu origine negustorească (Gheorghe Lazăr) sau pur și simplu a unor vechi familii de pe Valea Bistriței (Ernest Grințescu), în vreme ce Mircea Ciubotaru scrie despre geneza socială a răzeșilor din Moldova, iar Petronel Zahariuc despre inventarul averii lui Petru vodă Șchiopul.

Pentru cei interesați de imaginea femeii în veacul al XIX-lea, Nicoleta Roman propune spre reflecție un studiu cu un subiect infrațional: „*Micul delict*” al femeii: *furtișagul*. Autoarea își propune să răspundă la întrebări de tipul: ce furau, de ce furau și cum furau femeile, dar mai cu seamă „cum reușeau să scape de obiectele furate astfel încât bănuiala să nu le atingă”? Sunt informații interesante, care adunate pot conduce la creionarea unor tipologii feminine. În acest context, mai menționăm studiul Adrianei Belu care încearcă să reconstituie dimensiunea igienică a vieții cotidiene în veacul al XIX-lea.

Volumul de studii se încheie cu descrierea ținuturilor dintre Carpați și Siret așa cum apar ele semnalate într-o scriere austriacă de la sfârșitul veacului al XVIII-lea. Documentul, publicat de Ion Donat și Șerban Papacostea, este o listă de nume de localități, păduri, dealuri, munți și ape atestate în această zonă a țării noastre.

Firește, studiile ce se regăsesc în paginile volumului XIII–XV al *Revistei de Istorie Socială* nu epuizează întregul spațiu istoric și tematic pe care temele abordate îl presupun. Ceea ce și-au propus semnatarii lor nu e decât o lămurire de primă instanță a lucrurilor, destinată să întrețină disponibilitatea specialiștilor și a cititorului obișnuit față de ideile vehiculate și față de modul de raportare la ele. În final, nu ne rămâne decât să recomandăm cu căldură volumul semnalat aici.

Lidia Trăușan-Matu

În revista „Annales. Histoire, Sciences Sociales”, n° 3, 2011, semnalăm articolul semnat de Olga Koveneva, *Les communautés politiques en France et en Russie. Regards croisés sur quelques modalités du «vivre ensembles»* – o cercetare comparativă a modalităților de mobilizare socială a locuitorilor din Meudon (în Île de France) și Krylatskoe (o suburbie a Moscovei).

Autoarea pornește de la două împrejurări similare, și anume acțiunea oamenilor în vederea protejării mediului natural înconjurător, amenințat fie de persoanele care îl folosesc drept loc de *loisir*, fie de firmele care organizează evenimente sportive sau de cele imobiliare. Se prezintă în continuare formele concrete de acțiune – care implică esențialmente acreditarea chestiunii drept una de interes public –, se analizează relațiile cu autoritățile și profilul atitudinal definitoriu pentru grupurile respective. Pe această cale, Olga Koveneva ajunge la constatarea că în cazul francez mobilizarea se face în sensul detașării de opțiunile și particularitățile individuale pentru a accede la generalitatea aferentă spiritului civic și acțiunii instituționale, în timp ce în cazul rus ea se realizează tocmai prin accentuarea legăturilor afective interpersonale și împotriva autorităților percepute ca adverse. Ar fi vorba de situații specifice, pe de o parte unei democrații care tinde să treacă de la sistemul reprezentativ la cel participativ, iar pe de altă parte – uneia care tocmai se organizează după experiența regimului comunist.

Am mai putea adăuga explicația tradiției culturale din fiecare țară. Dacă în Franța predomină orientarea carteziană, care favorizează discursul rațional și abordările normative, în Rusia avem „lirismul” care îmbină afectivitatea personală cu mistica ortodoxă, alimentând solidaritatea individualizată și o anume neîncredere în puterea seculară. Intervine, bineînțeles, și factorul imediat perceptibil al corupției din statele foste comuniste, puțin susceptibil să genereze încredere în autorități.

Pentru politologi, această cercetare sociologică de teren nu numai că evidențiază resorturile microsociale, dinamice, ale fenomenului politic, dar confirmă încă o dată ideea că democrația depinde în mare măsură de acțiunea cetățenească directă, care conferă cadrului constituțional formal autenticitatea „vitală”.

Pentru istorici, oferă un argument în plus în favoarea interdisciplinarității, întrucât deschide o perspectivă structural-funcționalistă ofertantă asupra mecanismelor eficiente ale evoluției, pe baza concludentă a faptelor verificabile.

Alexandru Mamina